

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 15 ed. Moilasen ja viiden muun edustajan ehdotuksesta valtiopäiväjärjestyksen 8 §:n 4 momentissa tarkoitetun, edustajatoimen pysyvyyttä koskevan asian tutkimisesta

Eduskunta on 9 päivänä marraskuuta 1993 lähettänyt perustuslakivaliokuntaan ed. Moilasen ja viiden muun edustajan 4 päivänä marraskuuta 1993 allekirjoittaman kirjelmän, joka sisältää ehdotuksen sen tutkimisesta, onko kansanedustaja Kauko Juhantalon sallittava edelleen olla kansanedustajana. Ehdotuksessa todetaan Juhantalon tulleen aikaisemman ministerinasemansa ja senaikaisen toimintansa vuoksi tuomituksi valtakunnanoikeuden päätöksellä tahalliseksi rikoksesta yhden vuoden ehdolliseen vankeusrangaistukseen sekä selostetaan edustajatoimen lakkaamista sääntelevän valtiopäiväjärjestyksen 8 §:n 4 momentin sanamuoto asianomaisin kohdin.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina eduskunnan pääsihteeri Seppo Tiitinen, professori Olavi Borg, professori Mikael Hidén, professori Raimo Lahti ja professori Juhani Pietarinen. Valiokunta varasi edustaja Juhantalolle tilaisuuden tulla kuulluksi ed. Moilasen ym. ehdotuksen johdosta. Juhantalo ilmoitti eduskunnan täysistunnossa, perustuslakivaliokunnan kokouksissa ja valtakunnanoikeudessa esittämiinsä selvityksiin viitaten valiokunnalle, että hän ei pidä tarpeellisena eikä tarkoituksenmukaisena käyttää hänelle varattua mahdollisuutta.

Valtakunnanoikeuden tuomio

Valtakunnanoikeus tuomitsi 29 päivänä loka-kuuta 1993 entisen kauppa- ja teollisuusministeri, kansanedustaja Kauko Juhantalon jatkettua rikoksesta, joka käsittää virkavelvollisuuden rikkomisen ja lahjuksen ottamisen 6.6., 9.9. ja 17.9.1991, yhden vuoden vankeusrangaistukseen. Rangaistus on ehdollinen koetusajan päättyessä 28.10.1996.

Valtakunnanoikeus perusteli Juhantalon syyksi lukemaansa virkavelvollisuuden rikkomista ja lahjuksen ottamista seuraavasti:

— Virkavelvollisuuden rikkominen

”On jäänyt näyttämättä, että Juhantalo on neuvottelussa 6.6.1991 ottaessaan Tampellan asian käsittelyn yhteydessä esille omien yhtiöidensä rahoitusasian liittänyt nämä asiat toisiinsa ja vaatinut sellaista oikeudetonta etua, että hän olisi syyllistynyt rikoslain 40 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuun lahjuksen ottamiseen. Juhantalo on kuitenkin ollut SKOP:ssa vireillä olevan yhtiöidensä rahoitusasian ja sen neuvottelussa esille ottamisen vuoksi esteellinen neuvottelemaan kauppa- ja teollisuusministerinä Tampellan asiasta SKOP:n edustajan Wegeliuksen kanssa ja rikkonut siten hallintomenettelylain 11 §:ssä säädetyn asian esteellisenä käsittelemisen kiellon. Juhantalo on tämän vuoksi virkaansa toimittaessaan tahallaan rikkonut virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin perustuvan velvollisuutensa. Juhantalon puolueettomuus ministerin virkatoimiin kuuluvien asioiden käsittelyssä on menettelyn johdosta vakavasti vaarantunut ja virkavelvollisuuden rikkominen on johtunut huomattavan taloudellisen edun tavoittelemisesta hänen yhtiöilleen. Juhantalon teko ei näin ollen huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen. Juhantalo on siten 6.6.1991 pidetyssä neuvottelussa syyllistynyt rikoslain 40 luvun 10 §:n 1 momentissa tarkoitettuun virkavelvollisuuden rikkomiseen.”

— Lahjuksen ottaminen

”Neuvottelussa 9.9.1991 ja siihen liittyen neuvottelussa 17.9.1991 Juhantalo on SKOP:n edustajille esittänyt, että jos SKOP voi hoitaa hänen yhtiöidensä yrityskaupan rahoitusasian hänen

edukseen, niin hän toimii SKOP:n eduksi niissä neuvotteluissa, joita käydään Tampellan osien myymisestä valtionyhtiöille. Juhantalo on tällä menettelyllään asettanut ehdon virkatoimensa suorittamiselle ja siten toiminnastaan palvelusuhteessa vaatinut itselleen oikeudettoman edun. Näin ollen Juhantalo on näissä neuvotteluissa syylistynyt rikoslain 40 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun lahjuksen ottamiseen.”

Valtakunnanoikeus totesi edelleen: ”Juhantalon syyllisyys lainvastaisiin tekoihin on ollut tahallista. Tekojen tarkoituksena on ollut saada SKOP:lta myönteinen rahoitusratkaisu, johon Juhantalolla ei ole ollut edellä mainitulla perusteella oikeutta. Näistä syistä Juhantalon syyksi luetut rikokset ovat ministerivastuulain 7 §:n 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla selvästi lainvastaisia.”

Rangaistuksen määräämistä valtakunnanoikeus perusteli seuraavasti: ”Lahjusrikossäännösten keskeisenä tarkoituksena on turvata luottamus viranomaistoiminnan lainmukaisuuteen ja puolueettomuuteen. Juhantalo on vaatiessaan omasta aloitteestaan oikeudetonta etua toiminnastaan ministerin tehtävässä menetellyt tavalla, jolla hän on vakavasti vaarantanut tämän luottamuksen. Juhantalon yhtiöiden huonon taloudellisen tilanteen johdosta olisi hänen vaatimansa rahoitusratkaisu toteutuessaan merkinnyt hänelle huomattavaa hyötyä. Tämän vuoksi Juhantalo on tuomittava verraten ankaraan vankeusrangaistukseen.”

”Valtakunnanoikeus katsoo, että viranomais toiminnan luotettavuutta vakavasti vaarantavasta rikollisesta menettelystä, kuten lahjuksen vaatimisesta, tuomittavan rangaistuksen on yleensä oltava ehdoton. Toisaalta Juhantalo ei ole suoraan vaatinut oikeudetonta etua. Hänen tahallisuutensa ulottuu vain siihen, että hän on mainituissa neuvotteluissa pyrkiessään saamaan yhtiöilleen myönteisen rahoitusratkaisun mieltänyt mahdolliseksi sen, että hän on edellä kerrotulla tavalla rikkonut niitä säännöksiä, joilla suojataan viranomaistoiminnan lainmukaisuutta ja puolueettomuutta. Hänen tahallisuutensa takia tekoon ei voida kohdistaa niin voimakasta moitearvostelua, että ehdollisen vankeusrangaistuksen tuomitseminen olisi poissuljettu. Kun otetaan myös huomioon tästä valtakunnanoikeusmenettelystä Juhantalolle aiheutuvat seuraukset kokonaisuudessaan ja se, että häntä ei ole aikaisemmin tuomittu vankeusrangaistukseen, valtakunnanoikeus on harkinnut kohtuulliseksi, ettei yleinen lainkuuliaisuus tässä ta-

pauksessa vaadi rangaistuksen tuomitsemista ehdottomana.”

Valtakunnanoikeus ei ollut yksimielinen. Sen kahdestatoista jäsenestä kaksi olisi tuominnut Juhantalon selostetusta rikoksesta kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen, mikä tuomio yleisen lainkuuliaisuuden ylläpitämiseksi olisi määrätty ehdottomaksi. Yksi jäsenistä olisi hylännyt lahjomisrikossyytteen ja tuominnut Juhantalon jatkutusta virkavelvollisuuden rikkomisesta kahdeksi kuukaudeksi vankeuteen. Tuomio olisi ollut ehdollinen koetusajan päättyessä 28.10.1995.

Edustajantoimen lakkaamisen sääntelystä

Koko yksikamarisen eduskunnan ajan lähtökohtana on ollut, että jokainen edustajainvaaleissa vaalioikeutettu on myös vaalikelpoinen edustajaksi. Vaalioikeuden menetyks on vastavasti aiheuttanut vaalikelpoisuuden menettämisen ja edustajantoimen lakkaamisen.

Vuoden 1906 valtiopäiväjärjestyksen 5 §:n mukaan vaalioikeutta vailla oli muun muassa se, joka laillisen tuomion nojalla oli katsottava olevan hyvää mainetta vailla taikka kelvoton maan palvelukseen tai toisen asiaa ajamaan. Nykyisen, vuodelta 1928 olevan valtiopäiväjärjestyksen 6 §:ssä alkuperäisessä muodossaan säädettiin vaalioikeutta vailla olevaksi muun muassa ”se, joka on tuomittu menettämään vaalioikeutensa tai olemaan kansalaisluottamusta vailla taikka julistettu kelvottomaksi maan palvelukseen tahi toisen asiaa ajamaan, olkoonpa tuomio lopullinen tai ei”. Lisäksi 8 §:ään otettiin nimenomainen säännös siitä, että vaalikelpoisuuden menettäminen johtaa edustajantoimen lakkaamiseen.

Kansalaisluottamuksen menetyksestä ja kelvottomuudesta maan palvelukseen seurasi mainittujen säännösten mukaan vaalioikeuden ja vaalikelpoisuuden menetyksen kautta automaattisesti myös edustajantoimen lakkaaminen. Kansalaisluottamuksen menettämistä käytettiin rikoslain 2 luvun 14 §:n mukaan lisärangaistuksena laissa nimenomaan mainituista rikoksista. Maan palvelukseen kelvottomaksi julistaminen tuomittiin erityisenä lisärangaistuksena rikoslain 2 luvun 11 §:n mukaan viraltapanon ohessa virkamiehelle sellaisesta virassa tehdystä rikoksesta, josta tällainen seuraamus oli laissa säädetty.

Esimerkkinä rikoksesta, josta laissa oli määrätty seuraamukseksi myös julistaminen maan

palvelukseen kelvottomaksi, voidaan mainita tuolloisen rikoslain 40 luvun 1 §:ssä tarkoitettu ns. passiivinen lahjominen. Tämän säännöksen mukaan virkamies, joka jostakin virkatoimestaan otti, itselleen edusti tai vaati lahjoman tai muun oikeudettoman hyvikkeen, oli pantava viralta ja julistettava maan palvelukseen kelvottomaksi sekä tuomittava sitä paitsi, jos siihen oli syytä, vankeuteen tai enintään neljäksi vuodeksi kuritushuoneeseen. Jos asianhaarat olivat lieventävät, oli mahdollista tuomita rikoksentekijä erotettavaksi viran toimittamisesta tai vain sakorangaistukseen.

Myös rikoslain 40 luvun 20 §:n tarkoittamasta tahallisesta virkarikoksesta, josta muualla laissa ei ollut säädetty erityistä rangaistusta, oli mahdollista, jos asianhaarat olivat erittäin raskauttavat, julistaa syytetty muun ohessa maan palvelukseen kelvottomaksi.

Hallitus antoi vuonna 1969 eduskunnalle esityksen eräiden lisärangaistusten poistamista koskeväksi lainsäädännöksi (HE 73/1968 vp). Esityksessä muun muassa ehdotettiin kumottavaksi rikoslain 2 luvun 11 ja 14 §, jotka sisälsivät yleissäännökset kansalaisluottamuksen menettämisestä ja maan palvelukseen kelvottomaksi julistamisesta.

Virkarikoksista tuon esityksen perusteluissa mainittiin erikseen, ettei ehdotetun uudistuksen tarkoituksena ollut saada aikaan lievennyksiä virkamiesten tekemien rikosten johdosta tuomitavissa rangaistusseuraamuksissa. Kansanedustajien asemaan uudistuksen todettiin liittyvän valtiopäiväjärjestyksen 6 §:n 2 momentin 4 kohdan ja 8 §:n osalta. Tämä vaikutus johtui siitä, että uudistuksen myötä edustajantoimen lakkaaminen ei enää aiheutuisi välittömästi tietynlaiseen rikokseen syyllistymisestä, koska vaalioikeuden menetyksestä rikosoikeudellisessa seuraamusjärjestelmässä luovuttiin uudistuksessa laajasti.

Näistä edellistä lainkohtaa luonnehdittiin tarpeettomaksi, ja esityksessä ehdotettiin sen kumoamista. Valtiopäiväjärjestyksen 8 §:n muuttamatta jättämisestä todettiin aiheutuvan, ”ettei kansanedustajaksi valitun henkilön edustajantoimi enää lakkaisi hänen tekemänsä sellaisen rikoksen johdosta, josta on seurannut valtiopäiväjärjestyksen 6 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettu lisärangaistus. Tämä olisi kuitenkin erittäin arveluttavaa, varsinkin milloin kansanedustaja on syyllistynyt rikokseen, joka on omiaan horjuttamaan yleistä luottamusta häneen. Tämän epäkohdan korjaamiseksi ehdotetaan

valtiopäiväjärjestyksen 8 §:ää täydennettäväksi siten, että säännös tarjoaisi eduskunnalle riittävät mahdollisuudet vapautua sellaisiin rikoksiin syyllistyneestä kansanedustajasta tai varamiehenä edustajaksi tulevasta, jonka jatkuva osallistuminen eduskuntatyöhön voisi vahingoittaa koko kansanedustuslaitoksen arvovaltaa.”

Hallituksen esityksessä ehdotettuja edustajantoimen lakkaamiseen liittyvän eduskuntamenettelyn muotoja muutettiin asian eduskuntakäsittelyssä jonkin verran (LaVM 18/1968 vp sekä PeVL 2 ja 6/1968 vp). Kun vielä otetaan huomioon ne etupäässä kirjoitustekniset muutokset, joita valtiopäiväjärjestyksen 8 §:ään tältä osin tehtiin vuonna 1983, on valtiopäiväjärjestyksen 8 §:n 4 momentin käsiteltävänä olevan asian kannalta merkityksellinen sisältö seuraava: ”Jos edustajaksi valittu on vaalitoimituksen jälkeen tuomittu muusta kuin 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua tahallisesta rikoksesta vankeuteen, eduskunnalla on valta tutkia, onko hänen sallittava edelleen olla edustajana. Rikoksen laadun tai tekotavan osoittaessa, ettei tuomittu ansaitse edustajantoimensa edellyttämää luottamusta ja kunnioitusta, eduskunta voi, ellei tuomittu itse ole eduskunnalta pyytänyt vapautusta tästä toimestaan, hankittuaan asiasta perustuslakivaliokunnan lausunnon, päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä, julistaa hänen edustajantoimensa lakanneeksi.”

Valiokunnan kannanotot

Valtiopäiväjärjestyksen 8 §:n 4 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädettyt muodolliset edellytykset edustajantoimen lakkaamisesta koskevalle päätöksenteolle täyttyvät nyt käsiteltävänä olevassa tapauksessa: (1) Valtakunnan oikeuden tuomio on annettu sen vaalitoimituksen jälkeen, jossa nykyinen eduskunta valittiin. (2) Valtakunnan oikeus tuomitsi edustaja Juhantalon (muusta kuin valtiopäiväjärjestyksen 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua rikoksesta) yhden vuoden vankeusrangaistukseen. Se seikka, että vankeusrangaistus on määrätty ehdolliseksi, ei valtiopäiväjärjestyksen 8 §:n 4 momentin sanamuodon ja säätämishistorian huomioon ottaen vaikuta tämän perustuslainkohdan sovellettavuuteen. Myös ehdolliseksi määrättyssä vankeusrangaistuksessa on kysymys vankeuteen tuomitsemisesta tämän säännöksen tarkoittamassa mielessä. (3) Valtakunnan oikeus katsoi Juhantalon

syllisyyden lainvastaisiin tekoihin olleen tahallista.

— Lisäksi valtiopäiväjärjestyksen tämän momentin loppuosan kannalta voidaan vielä todeta, että valtakunnanoikeuden tuomio on lainvoimainen.

Valtakunnanoikeus tuomitsi edustaja Juhantaloon jatkettua rikoksesta, joka käsittää virkavelvollisuuden rikkomisen (RL 40 luvun 10 §:n 1 momentti) ja lahjuksen ottamisen (RL 40 luvun 1 §:n 1 momentti). Ennen vuoden 1969 lainuudistusta hyvämaineisuuteen vaikuttavien rangaistusseuraamusten kumoamisesta näitä vastaneista rikoksista (1) tahallisesta virkarikoksesta oli säädetty rangaistukseksi viraltapano ja lisäksi, jos asianhaarat olivat erittäin raskauttavia, maan palvelukseen kelvottomaksi julistaminen sekä (2) ns. passiivisen lahjoman perusmuodosta oli säädetty ehdottomaksi seuraamukseksi viraltapano ja maan palvelukseen kelvottomaksi julistaminen. — Maan palvelukseen kelvottomaksi julistettu menetti vaalioikeutensa, mikä johti myös edustajantoimen lakkaamiseen.

Tuolloisen lainsäädännön ilmentämä rikoksen moitittavuusarviointi on valiokunnan mielestä edelleenkin paikkansa pitävä. Valiokunnan käsityksen mukaan valtakunnanoikeuden tuomiossa mainituista rikoksista etenkin lahjuksen ottaminen on yleiseltä laadultaan sellainen kuin valtiopäiväjärjestyksen 8 §:n 4 momentissa tarkoitetaan. Tätä käsitystä tukee esimerkiksi eri virkarikoksiin liittyvien rangaistusasteikkojen vertaileminen, jolloin havaitaan, että lahjuksen ottamiseen on laissa kytketty varsin ankara enimmäisrangaistus. Lisäksi, kuten valtakunnanoikeuden tuomiossa mainitaan nimenomaisesti, lahjusrikossäännösten keskeisenä tarkoituksena on turvata luottamus viranomaistoiminnan lainmukaisuuteen ja puolueettomuuteen.

Valiokunta on asiaa arvioidessaan kiinnittänyt huomiota myös rikosoikeudenhoidossa vaikuttavaan seuraamusten kasautumisen eli sanktiokumulaation huomioon ottavaan periaatteeeseen. Tämän mukaan seuraamusjärjestelmän ei tule aiheuttaa seuraamusten sääntelemätöntä kasautumista. Tällaista ajattelua ilmentää rikoslain 6 luvun rangaistuksen mittaamissäännöstö. Periaate on otettu huomioon valtakunnanoikeuden tuomiossa sen perustelujen mukaan siinä, että vuoden vankeusrangaistus määrättiin Juhantalolle ehdollisena.

Seuraamusten kasautumisen kannalta on merkille pantavaa, että viraltapanolla ja sitä muistuttavilla seuraamuksilla, jollaisena myös

kysymystä edustajantoimen lakaamisesta on pidettävä, on kahtalainen luonne. Niillä ei niinkään tarkoiteta rangaistukselle tyypillistä paheksumista tapahtuneen teon johdosta eikä rangaistuksen yleisestävää vaikutusta. Tällaisilla seuraamuksilla on pikemminkin turvaamistointeille tunnusomaisia piirteitä, kuten palvelustai toimisuhteen katkaiseminen sen vuoksi, että asianomainen on soveltumaton kyseiseen tehtävään.

Esillä olevan kaltaisessa tapauksessa seuraamusten kasautumisen huomioon ottaminen kuuluu rangaistusseuraamuksia määräävälle tuomioistuimelle, kuten on tapahtunutkin valtakunnanoikeuden perustellessa vankeusrangaistuksen määräämistä ehdolliseksi. Valtiopäiväjärjestyksen 8 §:n 4 momentissa säädetyn menettelyn viimekätisenä lähtökohtana puolestaan on arvioida sitä, mitä määrätynlaisesta rikoksesta kansanedustajalle tuomittu vankeusrangaistus merkitsee koko kansanedustuslaitoksen arvovallan kannalta. Tämän kysymyksen voi tutkia yksin eduskunta.

Edustajantoimi on arvokas, koko edustuksellisen valtiojärjestelmän kannalta keskeinen luotamustehtävä. Edustajantoimen tällaista luonetta vastaa hyvin valtiopäiväjärjestyksen 10 §:ään sisältyvä sääntely, jonka mukaan edustajantoimi jatkuu koko vaalikauden, jollei eduskunta asianomaisen omasta pyynnöstä häntä tästä vapauta. Valiokunnan mielestä on aiheellista korostaa erityisen voimakkaasti edustajantoimen pysyvyyttä edustukselliseen järjestelmään kuuluvana niin vaaleissa valitun edustajan kuin äänestäjienkin perustavanlaatuisena oikeutena.

Toisaalta, kuten vuoden 1969 lainuudistuksen säätämishistoriasta hyvin ilmenee, on kuitenkin pidetty välttämättömänä, että eduskunnalla on tarvittaessa keino vapautua tietynlaiseen rikokseen syyllistyneestä edustajasta, jos tämä ei itse vapautusta pyydä. Edustajantoimen pysyvyyden vastapainoksi on ääritilanteissa asetettava kansanedustuslaitoksen ja edustuksellisen järjestelmän arvovallan suojaaminen.

Nämä eri suuntiin vaikuttavat näkökohdat on yhdistetty valtiopäiväjärjestyksessä 8 §:n 4 momentissa ensiksikin siten, että edustajantoimen lakkaamista tarkoittavan päätöksen tekemiseen eduskunnan täysistunnossa tarvitaan kahden kolmasosan ääntenenemmistö, ja toiseksi siten, että säännöksen sanamuoto korostaa tällaisen päätöksen tekemisen mahdollisuutta, sen harkinnanvaraisuutta.

Juhantalo tuomittiin lahjuksen ottamisesta. Tällaiseen rikokseen syylistyminen osoittaa valiokunnan käsityksen mukaan sinänsä rehellisyyden puutetta. Juhantalo tuomittiin toiminnastaan ministerintoimessa. Se on hyvin tärkeä julkinen luottamustehtävä, jota valtiosäännön mukaan hoidetaan eduskunnan luottamuksen varassa. Ministerintoimessa tehty rikos on lähtökohtaisesti eduskunnan kannalta merkityksellisempi kuin saattaisi olla jokin kansanedustajan siviilihenkilönä tekemä rikos. Liioittelematta ministerintoimen voi myös sanoa olevan äärimmäisen herkkä sen luottamuksen ja arvostuksen kannalta, jota parlamentaarinen järjestelmä nauttii kansalaisten keskuudessa. Juhantalon tuomion on vielä todettava olevan lahjusrikoksiin liittyvän tuomitsemiskäytännön valossa keskimääräistä ankarampi.

Vertailumielessä valiokunta ottaa vielä esille lainsäädännöllisen tilanteen ennen vuoden 1969 uudistusta. Valtakunnanoikeuden nyt soveltama rikoslain 40 luvun 1 §:n 1 momentti sisältää myös mahdollisuuden sakkorangaistuksen tuomitsemiseen. Tällaiseen lievän seuraamuksen tuomitsemiseen ei ennen kyseistä lainuudistusta olisi liittynyt maan palvelukseen kelvottomaksi julistamista, mikä taas olisi tuolloin suoraan lain nojalla kytkeytynyt nyt tuomitun kaltaiseen vankeusrangaistukseen ja mikä olisi niin ikään jo lain perusteella saanut aikaan edustajantoimen lakkaamisen.

Kuten aiemmin on todettu, vuoden 1969 uudistuksen tarkoituksena ei ollut aiheuttaa lievennyksiä virkamiesten tekemien rikosten johdosta tuomittaviin rangaistuksiin. Tarkoituksena ei ollut myöskään aiheuttaa sitä, että edustajantoi-

mi ei voisi lakata kansanedustajan tekemän sellaisen rikoksen johdosta, josta aikaisemmin seurasi kansalaisluottamuksen menetys tai maan palvelukseen kelvottomaksi julistaminen ja sitä kautta edustajantoimen lakkaaminen.

Juhantalon syyksi valtakunnanoikeuden tuomiossa luettu rikos ei ole voinut olla vaikuttamatta Juhantalon kansanedustajana kohdistuvaan luottamukseen ja kunnioitukseen. Kyseinen rikos on valiokunnan käsityksen mukaan oikeudellisen arvioinnin perusteella myös laadultaan ja tekotavaltaan sellainen, ettei sen tekijä enää ansaitse edustajantimensa edellyttämää luottamusta ja kunnioitusta sillä tavoin kuin valtiopäiväjärjestyksen 8 §:n 4 momentissa on tarkoitettu.

Kaiken edellä esitettämänsä perusteella valiokunta katsoo, että valtiopäiväjärjestyksen 8 §:n 4 momentissa säädetyt oikeudelliset edellytykset ovat olemassa.

Edellä esitettyyn viitaten perustuslakivaliokunta, joka valtiopäiväjärjestyksen 45 §:n ja eduskunnan työjärjestyksen 24 §:n nojalla on valinnut puheenjohtajansa esittelijäksi antamaan tarpeellisia tietoja asiaa eduskunnan täysistunnossa käsiteltäessä, kunnioittaen esittää eduskunnalle valtiopäiväjärjestyksen 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuna lausuntonaan,

että valtiopäiväjärjestyksen 8 §:n 4 momentissa säädetyt perustuslailliset edellytykset ovat olemassa eduskunnan päätöksen tekemiseksi edustajantoimen julistamisesta lakanneeksi.

Helsingissä 30 päivänä marraskuuta 1993

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Niinistö, jäsenet Jansson, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Koskinen, Laine, M. Laukkanen, J. Leppänen,

Moilanen, Nikula, Varpasuo, Vistbacka, Vuoristo, Vähänäkki ja Väistö sekä varajäsenet von Bell ja Helle.

Vastalause

Valiokunnan mietinnön lähtökohta on valtakunnanoikeuden tosiseikkakuvaus niin kuin se on kirjoitettu tuomiopöytäkirjaan julistamispäivänä 29.10.1993. Valiokunnan pontteen päätyvä tarkastelukulma on korostetun juridinen ja lainvoimaisuutta tähdentävä. Kunnioitan tätä perustuslakivaliokunnan käsittelytapaa.

Käsittelytapaan sisältyy lausumattomana ajatus taikka edellytys, että valtakunnanoikeuden tosiseikasto, ratkaisu, syyksi lukeminen, rangaistuksen määrääminen ja tuomiolauselma on oi-

kea ja totuudellinen ja siksi rikoksen laadun ja tekotavan arvioinnissa voidaan valiokunnassa päätyä kyseiseen lopputulemaan.

Kuitenkin itselleni varmaksi voin sanoa ai-noastaan, että tuomio on lopullinen, en muuta. Lopulliseen tuomioon sisältyy ajatus, että tuomion julkilukemisen jälkeen tuomittuun kohdistuvat kysymykset ja epäilyt vaikenevat. Lopulliseen tuomioon on tyydyttävä.

Kauko Juhantalo nauttii edustajantoimesaan luottamustani ja kunnioitustani.

Helsingissä 30 päivänä marraskuuta 1993

Raimo Vuoristo